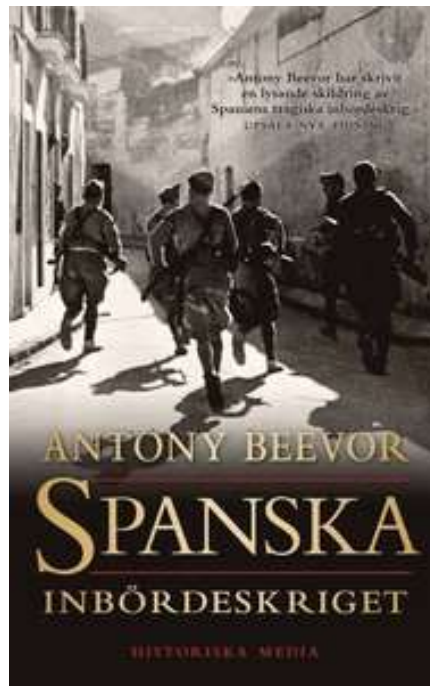
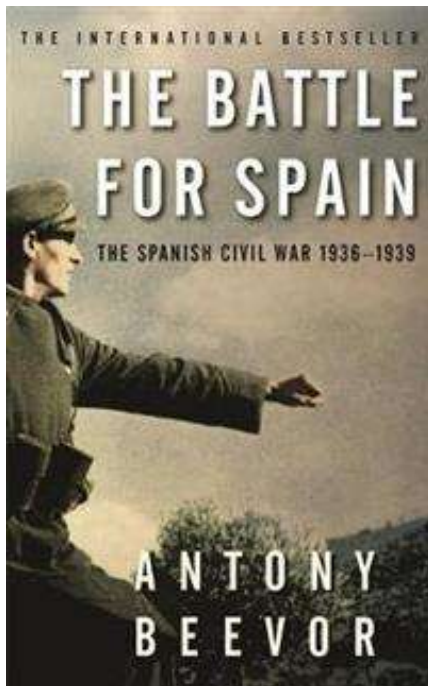

Anthony Beevor vill avliva myterna om inbördeskriget

Intervju ur *Internationalen* 25 maj 2006. Intervjun gjordes ursprungligen av *Katrine Ree Holmøy* för norska *Klassekampen*. Översatt till svenska av *Gunvor Karlström*.

Det spanska inbördeskriget är ett av de mest omdiskuterade krigen i historien, särskilt inom vänstern. I år är det 70 år sedan radikala idealister från hela Europa åkte till Spanien för att kämpa mot fascismen. Lagom till jubileet har historikern Anthony Beevor skrivit en bok på temat. Och han menar att vi måste nyansera bilden av inbördeskriget som det godas kamp mot det onda.

Lagom till 70-årsminnet av det spanska inbördeskriget har mannen bakom de historiska verken *Berlin* — slutstriden 1945 och *Stalingrad* skrivit *The battle for Spain* — en bok som just kommit i svensk översättning med titeln *Spanska inbördeskriget*.¹

Beevor har bland annat funnit nytt stoff i tyska och ryska arkiv, och han menar att den nya kunskapen får konsekvenser för tolkningen av de båda parternas roll i kriget. För medan detaljer från tyska arkiv gör det omöjligt för historierevisionister att påstå att det var republikanerna som ödelade den baskiska staden Guernica, så berättar de ryska arkiven om allvaret i de inre motsättningarna på den republikanska sidan.

Vänsterns problem

Beevor vill nyansera bilden av inbördeskriget som en kamp mellan det goda och det onda, där den demokratiska och frihetsälskande republiken kämpade mot och dukade under för fascismen och Franco.

¹ För ett längre utdrag ur boken se [Spanska inbördeskriget – utdrag](#)

— Det är speciellt svårt för vänstern att ta tag i detta, förklarar Beevor. Nationalisterna inte bara vann inbördeskriget, de fick också begrava sina fallna i värdiga gravar.

Republikens fallna blev liggande i de diken där de hade stupat. Det blev inte möjligt att sörja, det gick inte heller att få moralisk upprättelse.

— Med min bok kommer det ny information om att det också inom republiken begicks felgrepp. Det bryter med myten om republiken, säger Beevor till *Klassekampen*.

Dömer inte

Själv försöker han undvika alla moraliska domar, även om han ödmjukt understryker att ingen historiker är helt objektiv. Just polariseringen av de två parterna — konservativa nationalisterna och radikala republikaner — var något av det som bidrog till att inbördeskriget bröt ut, och just denna polarisering gör det svårt för spanjorer att prata om konflikten än i dag.

Boken inleds med det som Beevor själv kallar en galopp genom Spaniens historia, för att ge den nödvändiga bakgrunden till konflikten. Århundraden med social ojämlikhet hade lett till en situation i början av 1900-talet, där stor fattigdom rådde. Medellivslängden var 35 år, och analfabetismen låg på över 60 procent i hela landet.

Beevor anser att förändringar var oundvikliga — att de hade behövts länge.

— Och ju längre förändringarna skjuts upp, desto mer skrämmande verkar de, särskilt när ekot från den ryska revolutionen fortfarande ringer i öronen på borgerskapet, förklarar historikern.

Anthony Beevor

Spaniens olycka

Denna reformernas tid i Spanien inträffade under den internationella ekonomiska krisen, och dessutom inte långt efter första världskriget. Det blev Spaniens olycka, menar Beevor.

För samtidigt som Europa i allt högre grad blev medvetet om den växande fascismen hade stormakterna lidandet från fronterna under första världskriget i så färskt minne att de till nästan vilket pris som helst ville undvika att historien upprepade sig. Hösten 1936, bara några månader efter att inbördeskriget hade brutit ut på allvar, ingick Storbritannien och Frankrike

ett avtal om att inte ingripa i kriget, och avtalet godtogs i princip också av Tyskland, Italien och Portugal.

Ingen skulle sälja vapen till någon av parterna, något det skulle visa sig att Tyskland och Italien inte respekterade. De försåg Francos styrkor med vapen, medan republikens styrkor fick klara sig utan leveranser. Deras ställning blev extra svår eftersom större delen av armén stödde Franco.

Men även om inbördeskriget handlade om mer än en kamp mot fascismen, så var det just detta som gjorde Spaniens interna strid till en internationell angelägenhet. Dessutom stod striden mellan auktoritära och liberala värderingar, och mellan stark statlig styrning och individens frihet. Och medan fascisterna samlade högern, utgjorde den republikanska sidan enligt Beevor ”en häxkittel av oförenliga och ömsesidiga misstankar” med centralister och auktoritära i opposition till regionalister och libertarianer.

— Ideal som frihet och demokrati låg till grund för republikens sak i utlandet, men det är viktigt att se till bristen på respekt för lag och demokrati hos båda parter, anser Beevor.

Episk rapportering

Författare, diktare och målare har däremot framställt det spanska inbördeskriget som ett episkt drama där det goda står mot det onda. Hur påverkade det journalisterna som rapporterade till hemlandet?

— Frontlinjen var som en tvärsidig spegel, där de som befann sig på den ena sidan bara fick se sin egen version av det som skedde på den andra sidan, förklarar Beevor.

Nationalisterna var säkra på att de utländska journalisterna stödde republiken och släppte inte in dem. De få journalister som stod på nationalisternas sida fick all sin information om republiken av flyktingar undan republikens väpnade styrkor, något som också bidrog till att stärka fiendebilden.

Samtidigt satte bägge sidor igång en propagandaapparat för att vinna den internationella opinionen. Bakom frontlinjerna gav alla politiska organisationer ut tidningar i mängd och vid fronten gjorde varje armékår sin egen tidning. De nya propagandaaffischerna kallades ”soldater av bläck och papper”.

Men Beevor påpekar att republikens seger inom den internationella opinionen inte hindrade nationalisterna från att vinna den viktigaste kampen. Franco koncentrerade sig på en utvald och mäktig publik i Storbritannien och USA, där han spelade på kommunistkräck och vädjade till konservativa och religiösa känslor. Det ryska militära stödet republiken bidrog enligt Beevor till att befästa den fiendebild av republikens förkämpar som nationalisterna hade försökt skapa.

Krigen inom kriget

Den främsta insikten från de ryska arkiv Beevor har granskat handlar om kommunisternas inställning till de övriga i den republikanska koalitionen.

— Kommunisterna betraktade alliansen som tillfällig och var klara över att de ämnade krossa både anarkisterna och trotskisterna när kriget var över, säger Beevor. Och den noninterventionspolitik som England och Frankrike höll fast vid bidrog till att låta just kommunisterna framstå som det enda alternativet till fascismen.

— Det spanska inbördeskriget är ett av få tillfällen där den mest accepterade versionen av skeendet har skrivits av förlorarna, inte av segrarna, anser Beevor.

Fakta om spanska inbördeskriget

Det spanska inbördeskriget utkämpades mellan 1936 och 1939, mellan höger- och vänsterkrafter. Högerkrafterna ville återinföra monarkin och hade en rural, konservativ och katolsk bas. De stöttades av adeln, militären och kyrkan. Vänstern bestod i huvudsak av socialister, anarkister och liberaler. Vänsterkrafterna fann stöd i mer sekulära, urbana områden, men också bland fattiga lantarbetare.

I juli 1936 utbröt en militärrevolt under ledning av general Francisco Franco mot den demokratiskt valda republikanska folkfrontsregeringen. Striderna övergick snabbt till ett regelrätt inbördeskrig. Men nationalisterna mötte hårt motstånd från arbetare och bönder som tog till vapen. Regeringen var dock ovillig att beväpna folket fullt ut.

Tyskland och Italien gav militärt stöd till nationalisterna, medan bara Sovjet och Mexiko visade sig vara villiga att sälja vapen till den demokratiskt valda spanska regeringen. England och Frankrike ville förhindra en storkonflikt i Europa, och undvek därför att ingripa i konflikten. Men många europeiska kommunister och anarkister reste till Spanien för att kämpa mot fascismen i den internationella brigaden.

Sovjetunionen villkorade sitt stöd: Regeringsstyrkorna skulle omorganiseras efter mönster från Röda armén, med kommunistiska kommissarier i varje kompani. Det lilla Moskvatrogna kommunistpartiet kom att ingå i regeringen, medan de inflytelserika anarkisterna och syndikalisterna, och det oavhängiga kommunistpartiet POUM, kom att bekämpas med vapenmakt.

Efter tre års blodiga strider gick de fascistiska falangisterna segrande ur striden, och Francisco Franco blev Spaniens diktator. Spanien förblev under fascistisk kontroll fram till Francos död 1975. Det spanska inbördeskriget krävde 500 000 människoliv. Nästan lika många föll offer för den efterföljande diktaturen.

Källa: *Wikipedia* och Antony Beevors *Spanska inbördeskriget*.

Lästips

Anthony Beevor: [Spanska inbördeskriget – utdrag](#)